

BO'LAJAK PEDAGOGLARNI XALQ OG'ZAKI IJODI NAMUNALARI VOSITASIDA MILLIY QADRIYATLAR RUHIDA TARBIYALASHNING TASHKILIY-PEDAGOGIK OMILLARI

Sulaymonova Tanzila Zoir qizi

JDPU tayanch doktoranti

DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.23402787>

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi globallashtirish sharoitida bo'lajak pedagoglarni xalq og'zaki ijodi (folklor) namunasi vositasida milliy va umuminsoniy qadriyatlar ruhida tarbiyalashning tashkiliy-pedagogik omillari hamda o'quv jarayonida yaratilishi lozim bo'lgan zarur shart-sharoitlar ilmiy jihatdan umumlashtirib berilgan.

Kalit so'zlar: Bo'lajak pedagog, milliy qadriyatlar, xalq og'zaki ijodi, folklor, tashkiliy-pedagogik omillar, integratsiya, aksiologik yondashuv, refleksiya

Abstract: This thesis provides a scientific synthesis of the organizational and pedagogical factors involved in educating future teachers in the spirit of national and universal values through examples of oral folk art (folklore) in the context of globalization, as well as the necessary conditions that should be established in the educational process.

Keywords: Future teachers, national values, oral folk art, folklore, organizational and pedagogical factors, integration, axiological approach, reflection

Bugungi globallashtirish davrida har bir millat uchun o'zining tarixiy-madaniy merosini, milliy o'zligini hamda asriy qadriyatlarini asrab-avaylash eng ustuvor masalalardan biriga aylanib bormoqda. O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida ta'lim sohasidagi davlat siyosatining asosiy tamoyillaridan biri sifatida: "Ta'lim va tarbiyaning milliy hamda umuminsoniy qadriyatlarga

asoslanganligi, ta'limning insonparvarlik, demokratiyadorlik hamda dunyoviy xarakterga ega ekanligi" [1] — deb qonunan mustahkamlab qo'yilgan.

O'sib kelayotgan yosh avlodni ma'naviy-axloqiy va jismoniy barkamol etib tarbiyalash, ularning qalbida Vatanga sadoqat hamda milliy va umuminsoniy qadriyatlarga hurmat hissini shakllantirish bevosita oliy pedagogik ta'lim muassasalarida faoliyat yuritadigan bo'lajak pedagoglarning kasbiy hamda ma'naviy-axloqiy tayyorgarlik darajasiga bog'liqdir. Chunki bo'lajak pedagog nafaqat muayyan fan asoslarini o'rgatuvchi mutaxassis, balki o'quvchi shaxsida milliy o'zlikni anglash va ma'naviy poydevorni shakllantiruvchi asosiy kuchdir. Zero, prof. E. Yusupov ta'kidlaganidek: "Milliy va ma'naviy qadriyatlar shunchaki tarixdan qolgan yodgorlik emas, balki u jamiyatning, ayniqsa, o'sib kelayotgan yosh avlodning ma'naviy immunitetini va o'zligini anglashini ta'minlovchi hayotiy zaruratdir" [2]

Shuni ta'kidlash joizki, oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak pedagoglarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalash jarayonining samaradorligi faqatgina nazariy bilimlarni berish bilan cheklanib qolmaydi. Ushbu jarayon OTMda yaratilgan yaxlit pedagogik shart-sharoitlarga bevosita bog'liqdir. Pedagogik shart-sharoit – o'quv jarayonida ko'zlangan maqsadga erishishni ta'minlovchi tashkiliy, metodik, ijtimoiy, psixologik muhitning yig'indisi bo'lib, o'quv maqsadiga tez va oson erishishga zamin yaratadi.

Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida bo'lajak pedagoglarni milliy qadriyatlar ruhida tarbiyalashda quyidagi pedagogik shart-sharoitlarni yaratilganligi muhim ahamiyat ega:

1. Pedagogika oliy ta'lim muassasalarida milliy-madaniy muhitni yaratish.

Auditoriyalarni milliy ruhda bezatish, ma'rifiy kechalar, milliy kiyim kunlari hamda talabalarning raqamli texnologiyalar imkoniyatlaridan foydalangan holda milliylikni targ'ib qiluvchi chellenj va videoroliklarini yo'lga qo'yish;

2. O'quv fanlari mazmuniga xalq og'zaki ijodi namunalarini integratsiya qilish. Bu maqsadda fanlararo uzviylik asosida o'quv fanlarining mazmunini xalq og'zaki ijodi namunalarini darslar mazmuniga singdirish uning nafaqat badiiy, balki tarbiyaviy imkoniyatlarini ham ochib bo'lajak o'qituvchilarning kasbiy-metodik tayyorgarligini oshirishga xizmat qiladi.

3. Mustaqil ta'lim topshiriqlarini milliy qadriyatlar va xalq og'zaki ijodi namunalari bilan integratsiya qilish. Talabalarning hududiy folklor namunalarini yozib olishi, maktab o'quvchilari uchun xalq og'zaki ijodi asosida interaktiv topshiriqlar, krossvordlar hamda hayotiy keyslar (vaziyatli masalalar) ishlab chiqish ko'nikmalarini rivojlantirish;

4. "Ustoz-shogird" an'anasi asosida talabalarning ilmiy-ijodiy faoliyatini qo'llab quvvatlash. Professor-o'qituvchilar rahbarligida folklorning tarbiyaviy ahamiyatini tadqiq etuvchi ilmiy loyihalar, kurs ishlari, maqola va tezislar tayyorlash hamda tanlovlarda faol ishtirok etishni yo'lga qo'yish;

5. Aksiologik va refleksiv yondashuvni rivojlantirishda amaliy topshiriqlardan foydalanish. Talabalarga xalq og'zaki ijodiga oid muammoli pedagogik vaziyatlarni taqdim etish orqali ularda milliy qadriyatlarni shaxsiy e'tiqodga aylantirish hamda kasbiy-pedagogik refleksiyani shakllantirish.

Umuman olganda, oliy ta'lim muassasasida milliy-madaniy muhitning mavjudligi, fanlar mazmuni hamda topshiriqlarning folklor imkoniyatlari bilan boyitilishi, «Ustoz-shogird» tizimining to'g'ri yo'lga qo'yilishi hamda aksiologik-refleksiv yondashuvlarning tatbiq etilishi bo'lajak o'qituvchilarning nafaqat kasbiy-metodik mahoratini oshiradi, balki ularni milliy o'zligini anglagan, ma'naviy immuniteti mustahkam va komil inson sifatida shakllantirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasining 2020-yil 23-sentabrdagi «Ta'lim to'g'risida»gi O'RQ-637-son Qonuni. – Qonun hujjatlari ma'lumotlari milliy bazasi, 24.09.2020-y., 02/20/637/1313-son.

2. Yusupov E. Ma'naviy qadriyatlar va ularning tarbiyaviy ahamiyati. – Toshkent: Fan, 2003. – 144 b.
3. Imomov K., Mirzayev T. va b. O'zbek xalq og'zaki poetik ijodi. – Toshkent: O'qituvchi, 1990. – 304 b.